

מתיקות השבת

י"ל ע"י ישיבת 'חיים של תורה - לובלין' פעה"ק ירושלים ת"ו | בראשות הגאון רבי מנחם ברוך יאוע שליט"א תלמידו של מרן פוסק הדור בעל 'שבת הלוי' זצוק"ל



'והעצה ארוכה ומרפא לכל חולי עמך'

העלון מוקדש לרפואת כל חולי ישראל ובכללם לרפואתו השלמה של הרה"ח חשמה יואל בן רחל מזרחי שליט"א ולהחלתו המהירה של הרה"ג ר' יצחק בן חנה שליט"א

מתיקות גלויסימ

המרת השטות שמוטטה את חיי (א)

ברצוני לפרסם בגליון שלכם ספור כואב ואיום, שהוא אסון כבד - אסון חיי, שארע לי לפני מספר שבועים. התחבתי רבות האם לפרסם את הספור, אך כיון שראיתי בגליון שלכם ספורים מגוברי כח שהעזו לפרסם את הטעויות שלהם לטובת הכלל, החלטתי ללמד מהם, וכל מי שהולך לכעס עלי בעת קריאת הספור ולאחר מכן, אני מבין אותו ומוחל לו מראש, כי גם אני ממוכס - כוועם על מעשי הרעים שהובילו לספור הבא וקשה לי למחל לעצמי.

מילדותי הייתי 'מחמיר' גדול ולחוצי מאד, והדבר הקשה לי ביותר היה לשנות את הרגלי וטבעי. בקרס בתחום ההלכה ושמירת שבת לא הייתי מסגל בשום אופן להקל גם בזמני סכנה.

וכאן מתחיל הספור: שבת אחת בעונת הקיץ בשעות אחר הצהריים, נשפך על אשתי מיחם מלא במים רותחים שגרם לה קריות קשות, היא התמננה אלי בקול מיסר שאומין אמבולנס בדחיפות, אך אני לא הייתי מסגל להתקשר בעצמי להזמין אמבולנס. קראתי לבני הבכור שהיה קטן כבן חמש, ולמדתי אותו איך להתקשר, ועד שהוא הצליח להתקשר, למדתי אותו שביקש שהנהג והרופא יהיו דוקא גויים.

העכובים שנוצרו על ידי, גרמו שרק לאחר כחצי שעה בא אמבולנס, העכוב היה גרם לה נזקים קשים ומצבה החמיר מאד, הרופא הורה שצריך להוביל אותה בדחיפות לבית החולים כי מצבה גרוע מאד. קשהניסו אותה לתוך האמבולנס, הרופא הורה לי להזדרז לעלות לאמבולנס כי כל רגע היא קרטי, אך לתמיחתו השבתי, כי אינני מתכוון ככל לעלות לאמבולנס, שכן איני חלה, ומדוע אצטל שבת?...!

הרופא אמר לי בשקט: אני מבין שאינך מבחיני באיזו סכנה נתונה אשתך ויתכן אפילו שכעת זו הפעם האחרונה שאתה יכול ללוותה בחייה... אך אני דחיתי את

המשך המעשה בעמוד ה'

משיחותיו של מורינו ראש הישיבה שליט"א

כמה טוב היה בימי הקורונה...

דומה לפרוודור בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין". שבימי הקורונה הבנו שלא צריך להשקיע הרבה בגשמיות, אלא להשקיע בעקר - בעולם הבא.

עצה חדשה

וכעת נוספה לנו עצה טובה, לזכר את ימי הקורונה שלמדו אותנו שהעולם הזה אינו התכלית, ולמדו אותנו בחוש את יראת הענש. וכך נהר שלא לאסוף לעצמנו חובות ועברות ליום הדין, אלא להפך נודרו לרכש מצוות ומדות טובות המקנים לנו מקום טוב בעולם הבא.

ועלינו לבקש מהקב"ה שלא תעלם מעמנו ההשראה הטובה שהייתה לנו בימי הקורונה, ושיהיה לנו פחד ויראה גדולה מה' כמו בימי הקורונה, שגורמת הכנעה גדולה לפני ה' ואהדות בין

הבריות. כמו שבקשנו בראש השנה: "תן פחדך ה' אלקיני על כל מעשיך, ואימתך על כל מה שבראת, וייראוך כל המעשים וישתחוו לפניך כל הברואים, ויעשו כלם אגדה אחת לעשות רצונך בלבב שלם".



הכנות לראש השנה תשפ"א

ובראש השנה הקרוב נוכל לומר בפה מלא: "כמו שידענו ה' אלקיני שהשלטון לפניך עז בידיך ונבונה בימינך ושקך נורא על כל מה שבראת". שכן שמו ה'נורא' של ה' שהביא את הקורונה, גרם לנו לדעת בפרוש שהשלטון רק בידי ה' יתברך, שכן שום שולט ומושל לא יכל להציל את בני מדינתו מהקורונה. ונזכרנו גם לראות שה'נבונה בימינך', שרק ימינו של ה' עשתה חיל, והסכה מאתנו בארץ ישראל הרג רב שהיה יכול להיות חלילה על ידי הקורונה.

וכדגמת מעלת הפחד שגרמו לנו ימי הקורונה שהביא אותנו לשוב בתשובה, מצינו (ע"ה) אצל אדם הראשון, שאחרי שחטא והגיע הערב בקה ואמר: "אוי לי שבשביל שפרכתני, עולם חשך בעדי". ובגלל פחד השוא שהיה לו שב בתשובה על חטאו, וכך כשהגיע הבקר שמח והתקרב לה' באהבה והקריב לפניו קרבן שוה

"במדבר סיני". עם ישראל הלכו במדבר למשך ארבעים שנה, ושם זכו לשמע נבואות רבות מאת ה' יתברך. כיצא בזה עברה עלינו כעת תקופת הקורונה (ועודנה קומת), שבה הרחובות היו דומים למדבר שומם, ומסתבר שגם אנו יכינו בימים אלו לשמע את דבר ה'.

כי בפשטות כל אחד מבין שנגיף הקורונה הינו פרענות שבאה לעולם, אך אף על פי כן יש צד שהיא טובה לעולם, כי על ידי באה טהרה גדולה לעולם:

אנשים לא יצאו מהבתים ולא היה זמן לדבר לשון הרע על הבריות. כל אחד דאג רק שלא להדבק בנגיף, ובזהירות זו קימו מצוות "ונשמרתם". וכן נהרו שלא להדביק אחרים, ועסקו בזה הרבה שלא להדביק את

ההורים ואת האחים. וחזן מזה לא חשבו על תענוגים ומותרות, ולא היו טרודים להשיג בגדים יפים, כלם הלכו בצניעות ונחסכו מראות אסורות ויצרים רעים מעם ישראל.

שגרה קשה

כעת השגרה חוזרת והמצב הקשה חוזר לקמתו, הפריצות חוזרות לרחובות, והגאון בין הבני אדם חוזרת לתוככי מחננו. אותם בני אדם שרק לפני מספר ימים לא חשבו להטעות את הבריות ולגרם להם יצרים רעים, כעת מתפתים ליצרים וחוזרים לכסילותתם. כי לכל אדם יש יצר הרע להתראות שהוא חשוב ושיש לו שכל גדול ושהוא בשרוני ויודע לחדש - שטבע זה נובע מן שהקב"ה "מתחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", ועל כן ה' נתן גם לנו את הטבע לרצות לחדש בתורה, אבל היצר הרע מטעה את האדם להבליט לעיני חבריו את כשורנותו ואת שכלו ולהתנאות בזה.

וכן אצל הנשים ישנה תחרות, מי יודעת לתפור יותר טוב ולבשל מאכלים יותר טעימים. ואת כל התחרויות הללו הקב"ה חסד מאתנו בימי הקורונה, שנקו את העולם מכל ההזמות של התאוות והמדות הרעות. בימים הללו זכרנו את דברי רבי יעקב (אבות ד ר טו): "העולם הזה

רצוני לטהר את פי ואת נפשי מרוחות רעות של כעס ופגיעה בזולת.

התנת קרה, מפני מה?

וכן עלינו לטהר את נפשנו מצרעת הגאון, שכל אחד דואג לעשות חתנה לבנו ובתו ביקר גדול ביותר, ביוטה, נעושה את עצמו שעושה זאת לשם שמים, בזמן שבאמת מעשיו נובעים מהגאון הגדולה שבלבו, שהוא רוצה להיות מכבד בעיני מכרייו, ולכן הוא מבזבז כספים רבים לחנם בתחנת ילדיו.

ותקופת "מתנת הקורונה" למדה אותנו, שאפשר לעשות חתנות במעט כסף, ולא נחסר מן כלום למשפחות או לחתן ולכלה, ואדרבה בדרך זו השמחה היתה שלמה.

ואדם חסס על נפשו, עליו לזכר בכל עת את דברי ר' יעקב הנ"ל, ולתלותם בשלטים בביתו ובחבריו: "העולם הזה דומה לפרודור כפני העולם הבא, התקן עצמך בפרודור כדי שתקנס לטרקלין". שכשאתם זוכר זאת, הוא מבין שאין לו מה להשקיע את זמנו, את כוחותיו ואת ממונו בהבלי העולם הזה של תאוות ובגדי קרה, כי כמה זמן אתם חי בעולם הזה?

והטרוניה והתאוות הרעות שהם הרוחות הרעות שמייקות ומדיקות גם אחרים במדות כאלו - כדגמת הקורונה שמדבקת ועוברת לאחרים. ומשה חשש שיהיה מכרח לעצור את הגניף של המזות הרעות הללו שלא ידבקו כלם בהם, על ידי שייעמד כנגד ישראל פנים של אף וחמה.

מקור היצרים הרעים

כי הפעם שאדם כועס באמת זוהי מדה מגנה מאד, שמכניסה בו רוח רעה, ומחמתה הוא רואה לפתע שמתעוררים בו יצרים רעים. ותקנתו שיהפך את רוחו הרעה לרוח טובה - רוח של הודאה לה, ויתבונן בתפיו ה' כגון בפרות הערבים שברא ויתפעל מסודיו.

והקב"ה הטביע שלכל אדם יש בבקר ריח רע בפיו, והטבע הוא שהבכרית לא יכולות לסבל את הריח הרע הזה, ואלו האדם עצמו לא נדחה מהריח הרע שבפיו.

וחובה קדושה על האדם לצמצם את פיו ושניו בכל בוקר, משום "הכון לקראת אלוקיך ישראל" (ע' ש"ע ד"ו), ומשום "ואהבת לרעך כמוך". ובעת צמצום השנים צריך לכוון, שכמו כן ברוחניות

"המהלך על כנפי רוח", הקב"ה מתהלך כביכול על הכנפים שבראנו במעשינו הטובים, שאפלו כל שיחה נאה ששוחחנו בבית, כגון אם כשאכלנו אכל שבחנו את האשה ואמרנו שהמאכלים ערבים ומשפחים, אף על פי שהם לא היו כל כך משפחים. וכן כשאדם משבח את אשתו על הסדר והנקיון וכדומה נוצר מן רוחות טובות, כעין כנפים שעליהם הקב"ה רוכב, כביכול.

ולעמת זאת אם אדם כועס ומבזה את הסובבים אותו, הוא בורא גזוה רוחות רעות שגורמות שהקב"ה מסתלק ממחצתו, ורוחות אלו אף מייקות לו. ועל זה נאמר "עשה מלאכי ורוחות משרתי אש להט", על דרך שאמר בגמרא (ב"מ טו) שכל המתים - מתים על ידי הרוח, הנו, שהרוחות הרעות של הפעם יוצרות לאדם נגיפים שכיחות להרג, ר"ל.

ועל זה מצינו שמושה רבנו אמר: "כי יגדתי מפני האף והחמה". ויש לבאר, שחשש שמא יצטרף להראות פנים של כעס לעם ישראל, בגלל מעשיהם הרעים ובגלל המדות הרעות שבהם שהם כועסים זה על זה, ומפני הקנאה

מתיקות תורת התכלית

יראת שמים ומדות טובות, אהד הם, אם כן גם ד' אמות של הלכה פרושים ד' אמות של יראת שמים שהם החכמה היחידה, כנ"ל.

תורת הענוה

וכשאתם לומד תורה מתוך יראת שמים, הוא מגלה את דרכו של אברהם אבינו שאמר "ואנכי עפר ואפר", ומתמלא גם הוא בענוה, כי זוכר שהיה כולו כבר פעמים רבות להפטר מהעולם חלילה ולהיות עפר ואפר ואם כן, אין לו מה להפגע משום דבר שעשו או שאמרו לו, וכששגועו בו בגישה בעצמו כאלו ירקו אבן על העפר, וכשם שהעפר לא נפגע ולא מרגיש צער מן אבן, כך גם הוא לא יפגע ולא יצטרע מן. וכשרגיש הרגשות כאלו ויתנהג בשלמות עם כל אדם ויקבל את דבריהם בלי וכוחים, יזכה לקנות את מדת הענוה והשפלות.

לכן, ראוי לכל אדם ללמד בביתו יחד עם בני ביתו וילדיו ספרי מוסר העוסקים בחובות הלכות, שהיא החכמה הגדולה והיחידה - חכמת יראת ה'.

ואמנם הגמרא אומרת (שבת ט), "כל דין שדין דין אמת לאמתו, מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שתף לקב"ה במעשה בראשית", אבל כבר אמרו חז"ל (סנהדרין ה), "יפה כח הפשרה מכה הדין" - שאף על פי שעל ידי הפשרה אחד מעבלי הדין מפסיד, ולכאורה לא נעשה כאן דין אמת לאמתו, בכל זאת הפשרה עדיפה מהדין, כי כדאי הוא השלום והתורה להפסיד עליו ממון. וכשמתור לקברו, הוא בונה בנה את

תבקשנה ככסף... או תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא", הרי מפרש בדבריו, שמטרת הלמוד היא לרכוש יראת ה' ודעת אלוקים.

ואתו רבי אלעזר אומר (שם): "אין לו לקב"ה בעולמו אלא יראת שמים בלבד, שנאמר 'הן יראת ה' היא חכמה', ה'הן' בלשון לועזי הוא אהד (ויאן)". כלומר, שיש חכמה אחת בלבד והיא החכמה הגדולה ביותר - "ליראה את ה' אלוקיך" שהיא מטרת למוד התורה, ובלמוד התורה גרידא בלי לבוא על ידו ליראה את ה', אין בו ערך.

"ללכת בכל דרכיו", לומר לבני ביתו ולחבריו, ובמקום להתנחם על כל דבר הוא מקבל את דעת חברו, כי יודע ששקער הוא להאיר פנים ולותר לכלם.

קפדה או תור

ומצינו שאמרו חז"ל (שבת ל), "לעולם יהא אדם ענוותן כחלל ואל יהא קפדן כשמאי". ולכאורה, וכי דרכו של שמאי שהיה מקפיד לשם שמים, היתה טעות חלילה?

אלא שמשמאי אנו למדים להתעקש על עקרונות היהדות, אבל חז"ל מלמדים אותנו שבדרך כלל צריך להתנהג כמדתו של הלל ולותר בכל מקום שאפשר לותר.

וכיוצא בזה אמרו חז"ל (ברכות ה), "אין לו לקב"ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד". משום שמטרת ההלכה היא להביא את האדם ליראת ה', כמו שאמרו חז"ל "אל תקרי חלילות אלא הלכות". נמצא, שההלכות והחלילות של

הגמרא (שבת לא) מספרת, שרבי סימון ורבי אלעזר היו יושבים ורבי יעקב בר אהא עבר לפניהם. אמר רבי אלעזר לרבי סימון, נקום מפניו לכבוד משום שהוא ירא חטא, אמר לו רבי סימון, נקום מפניו משום שהוא גדול בתורה, השיבו רבי אלעזר, אני שבחתי אותו על כך שהוא ירא חטא ואתה משבחו בכך שהוא גדול בתורה!?

ולכאורה, וכי רבי אלעזר אחז שגדלת האדם בתורה אינו שבח חלילה? אלא שכונתו היתה, שיראת ה' היא העקר והיא שבח גדול יותר מגולה בתורה, משום שמי שהוא ירא ה' כלול בזה גם השבח של למדן, משום 'בכלל מאתים מנה', כי מטרת עסק התורה היא לבוא ליראת ה' וכמו שאמרו חז"ל (שם), שהלמוד דומה לשער לדירה, והיראת שמים דומה לדירה עצמה - שהדירה היא העקר.

מלא כסף והנאה אין

משל לעשיר גדול שחי בצמצום גדול ולא נהנה כלל מכספו, שכל הרואה אותו מרחם עליו ואומר, עדיף היה לו שלא היה טורח להשיג כסף, כי בלא הכי אינו נהנה ממנו.

כך התורה נמשלה לכסף ולמטמונים, כמו שכתוב "אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה", ואדם שיש לו תורה ואינו בא ממנה להכיר את ה' וליראה ממנה, הוא דומה לאתו עשיר, כי אינו מנצל את תורתו לתכלית הנכונה - להתקרב אל ה'.

כמו שמשירף שלמה חכמנו ואומר, "אם

מהי קות שיחי

תפילות

רבנונו של עולם, אתה דועת את לבכי שאני עקש ופתלתל, וכל מגמתי היא להתכבד בעיני הבריות מפני הגאון הגדולה שלבלי שבגללה אני רוצה אחרי מענוגות בגדי יקרה ומותרות, ואני מתרץ את מעשי שפכככול הם נובעים לשם שמים, ובאמת זהו שקר גמור ומעשי נובעים בשביל להתכבד בעיני הבריות.

לעשות רצונך אלמי חפצתי, אגא חמל עלי, כי בפנימיות לבכי רצוני הנכון ותקדוש הוא לעשות רק את רצונך, ולא את רצון יצרי הרע. על כן לפני מעמתי להיות גמיש ורך, ללכת בדרךך ולקבל את הנהגתך עמי ברצון ובחפץ לב, וכאשר יעשו לי חברי או בני ביתי איזה דבר שנגוד את רצוני, אדע נאמנה שמהדבר נעשה מעמך, ואקבל אותו בהכנעת הלב ובאהבה, וכך יתישר לבכי ויתחדד לאהבתך וליראתך אמן.

משפל מקך מאד בעיני עצמו. בפרט שהיה לו חבר שהיה כשרוני וחריף ביותר, והיה מתלוצץ ממנו מאד ופוגע בו רבות. אך הדבר הזה עמד לו, וכשגדל זכה למעלות גדולות בתורה וביראת שמים, כי כך הטיב העקב"ה, שכלל שהאדם יותר קטן בעיני עצמו כך הוא גדל יותר ויותר.

במדות טובות של ותור שהיא בונה בפעל את בית המקדש, שהוא מטרת בריאת העולם – לעבד את ה' בעבודת הקרבנות ולהודות לו יתברך דרך הקרבנות על חסדיו שברא בעולם. לכן נאמר: "הן יראת ה' היא חכמה", הינו שהחכמה היחידה והגדולה ביותר היא יראת ה' ומדות טובות.

מה התחולל עם הפגוע של הכתה? ...

והעתיק ממנו את כל המדות הטובות, וכך גדל לאביהם של ישראל, ואלו עשו בעט בכל הטוב שזכה לו. וזאת, משום ההבדל היחיד שהיה ביניהם – שליעקב היתה נאמנות לה', ולעשו לא היתה נאמנות, ולכן הוא בא ליאוש ואמר: "הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה". וכך יעקב קנה ממנו את כל הבכורה, שהיא כבודת המדות הטובות.

מך יכול כל אדם ללמוד, שאם הוא מתנהג כנאמנות לה' ולבני ביתו, ומתנהג בענוה והכנעה, בודאי יזכה לבסוף שה' ירומם את קרנו. לכן כשאדם נשפל יאמר לה': "רבנונו של עולם, אני בתולעת לפניך", וישפך את לבו לפני ה'. ובודאי סופו שהקב"ה ירומם אותו מאד.

הנב עוסק בשטרימל...

הכפתי אדם שביולדותו היה הפוך מלהקרא 'בעל כשרונות', והיו לו חברים כשרוניים ומצליחים מאד, והדבר גרם לו חלישות הדעת גדולה, והיה

בית מקדשו שנתרם בגלל שהעמידו הבריהם על דין תורה ולא עשו לפנים משורת הדין (כ"מ ל).

ניקיון או אבות?

נמצא, שאמנם העוסק בידיני ניקיון ועושה משפט בין בני אדם הוא נעשה בזה שתף לקב"ה במעשה בראשית, בכל זאת עדיף לעסק

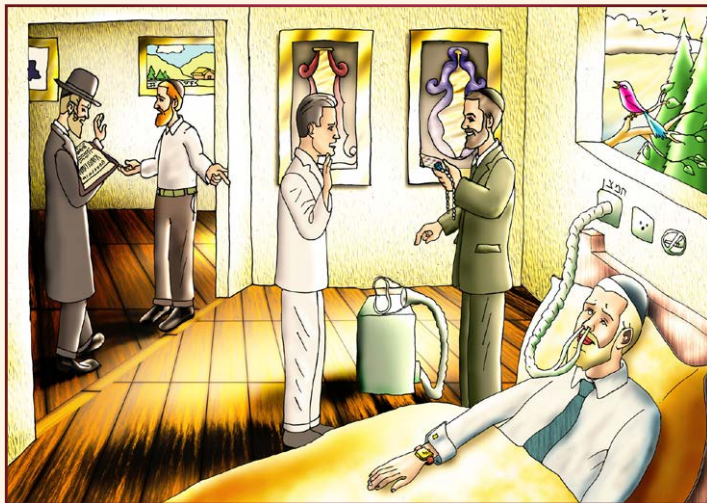
אי אתה בתוספתא (קדושי פ"א): "לעולם יראת האדם את העולם חציו וכאיו וחציו חייב", כלומר שחציו בני אדם יש להם טבעים של זכאות שהם מדות טובות, ואף כשרונות טובים, וחציו בני אדם הם בעלי טבעים של חובה שיש להם מדות רעות, ויש להם כשרונות שהם מזיקים על ידם לבריות.

ומצינו אצל יעקב ועשו, שעשו נולד 'עשוי', כלומר שגודל עם נפש שהשלמה עשיתה, הינו שנפשו היתה שלמה במדות ובטבעים טובים, והקב"ה הכין עבורו את כל העולם הזה ואת העולם הבא שהכל היה 'עשוי' ומוכן עבורו; ואלו יעקב לעמיתו נולד 'איש חלק', כשהוא חלק וריק מכל מה טובה, ונקרא יעקב מלשון עקב, כי היה משפל כמו אדמה שעליה דורכים בעקבים.

עוקב סמוי

אבל 'יעקב' 'עקב' אחר עשו, והתבונן בטבעיו

מרידותם של העשירים



עשיר גדול שוכב בבית החולים מיסר על ידי גניף הקורונה, הרופא נותן לו חמצן, אך בנו מבקש ממנו לתת לאביו מכונת הנשמה מכיון שאינו יכול לנשם בכחות עצמו, ונתינת חמצן בלבד לא מספיקה עבורו. אך הרופא הגוי מתאכזר ומסרב לתת לחולה את מכונת ההנשמה אפילו תמורת הון עתק שבנו של העשיר מציע לתת לו עבור זה.

בנו השני של העשיר נגש לתלמיד חכם ששוכה בבית החולים ונסוק בתלמידו ומבקש ממנו בתנונים להמליץ לרופא לתת לאביו מכונת הנשמה, כי אולי לתלמיד חכם הגדול בתורה הוא ישמע. אך מתברר שאותו חכם לומד תורה שלא על מנת לקיים ולכן הוא מסרב לעזור לחולה כדי שלא להפסיק מלמודו.

בציור שבכותרת הגליון נגר שר צבא גבור עם תליו, שבמקום לעזר לאחרים בגבורתו הוא מקריח את הנלויים אליו לצער את עצמם להנפס לבויבים עבור נצחונותיו ולקרוא את אצבע האגודל שלהם, או

שמקריח אותם לחרות עצים תוך כדי רכיבה על סוס. כתנאי לקר ההתקבל לשורות צבאו.

מי הוא 'נטול הכשרונות' שהפך למצלח ביותר? הידעת שעל פי רוב 'כשרון' אינו אלא כשלונו? מי הם העשירים המועילים ימי הם העשירים המזיקים?

התשובה לשאלות וההסבר המלא לציורים במאמר: 'מה התחולל עם הפגוע של הכיתה?...'
ובמאמר שאחרי: 'סבת נפילת בחורי ישראל'

זוהי טעות וכסילות, כי הכשרון אינו מעלה, ובשביל להבין חכמות ואפלו כדי להבין את חכמת התורה אפשר לקרא בספרים המפורשים את הש"ס, ולהבין יותר טוב ממה שיפרש לו החבר הכשרוני. אבל הערך הגדול באדם הוא רק אם הוא זוכר את ה' ויש לו רצון שמים ומדות טובות, ואם הוא מקים את למודו ונהוג תמיד לשמח את הגריות ולתת להם עצות טובות.

שעוסק בשטריימלים העשויים מזנבות השועלים והחיות.

ערכו של כשרון

וכך הם מעשים שכל יום, שבכל בית ישנם בנים כשרוניים ובנים שפחות כשרוניים, וכך גם בכל בית מדרש ישנם אנשים יותר כשרוניים ופחות כשרוניים. וטבע העולם שמעריכים את האדם לפי כשרונותיו וזכרונם המפלא, אבל

לאחר שנים רבות הוא פגש בחתנה של דוד את אותו חבר שנהג לפגוע בו, ושם הוא שאל אותו מה מעשיו היום, וספר לו שהוא עוסק במקירת וכתקון שטריימלים. ואלו הוא עצמו שנתבזה בילדותו כעת הוא אדם גדול בתורה.

על אתר אמר אותו חבר חריף בעצמו, 'אתה בלדינותך היית הגב לשועלים, וכעת אתה אריה בתורה, ואני נהייתי 'גב לשועלים'

סבת נבילת בחורי ישראל

כל הון לא יועיל...

בגיליון פרשת אמר, ספרנו על יהודי עשיר שקלה בקורונה ושוכב מיסר בבית חולים, ובני משפחתו מתאמצים מאד לראותו בזמנים הקשים הללו, אך הגוי האכזרי על כך לא מסכים בשום פנים להכניסם אפלו עבור סכומי עתק שהציעו לתת לו, בטענה שהוא שומר על הוראות הנהלת בית החולים. ובאמת אין זה אלא משום שלגוים יש תאוה גדולה להרע לגריות ובפרט לעם ישראל, והם מוכנים אפלו להפסיד על כך ממוון רב.

כי יש אדם שמשלם כסף בשביל לקנות חכמה ויראת ה', כמו שכתוב "אמת קנה ואל תמכר חכמה ומוסר ובינה", ויש שמשלם על זה את כוחותיו בכך שמתמסר לעזר לתלמידי חכמים, ומקים מה שאמרו חז"ל (יומא עב), "כל בני עירו של התלמיד חכם מצוין לעשות מלאכתו", שבוה הם גורמים לתלמיד חכם ישוב הדעת, כדי שיוכל ללמדם תורה ודעת.

בטוח לדורות

וכיוצא בזה צריך לקנות חכמה של מדות טובות, וכגון כשרואה שנים שמתקוטטים על ממוון, לך לאחד מהם ויתן לו ממוון משלו ויאמר שחברו שרב עמו נתן לו את הכסף הזה. שזוהי חכמה גדולה שבה נהג אהרן הכהן, והעושה כן עליו נאמר: "אשרי משכיל אל ד ביום רעה ומלטהו ה'", ויזכה שאחרים ישלמו עבור שלומו ועבור שלום בניו וצאצאיו. אבל הגוים שונאי ישראל משמים ומוכנים להפסיד ממוון רב כדי להשיג

כדגמת דברי התוספתא הנ"ל, רואים היום במקומים שהעולם הוא תמיד חצי חצי, חצי גברים חצי נשים, וכשאדם נפטר נולד אדם אחר כנגדו. וכמו כן, חצי מהאנשים הם עשירים וחצים עניים, וזאת משום שהקב"ה רצה לזכות את ישראל, לפיכך נתן אפשרות לעשירים לעזר להלים.

ובאמת עשירות אינה רק במוון, אלא כל מי שיש לו איזה חכמה ויכלת ומעלה יתרה מאחרים, נקרא עשיר לעמתם.

כגון אדם שיש לו חכמת הרפואה הוא נקרא עשיר, ורוב העולם שאין להם את החכמה הזאת נקראים עניים לעמתו, והתלמידי חכמים שהם רופאי הנפשות (רמב"ם, דעות), הם העשירים האמתיים. וכמו שאומר הנביא ירמיה: "אל תהלל חכם בחכמתו ואל תהלל הגבור בגבורתו אל תהלל עשיר בעשרו, כי אם בזאת תהלל המתהלל השכל וידע אותה".

עשיר שאינו מועיל

והעשירים שאינם נאמנים לה', טבעם הוא שהם מלאים בגאווה מחמת העשירות והחכמה שבהם, ואינם מועילים עמם לאחרים, וכל שכן שאינם מלמדים את חכמתם לאחרים.

וכגון גרפאים, ישנם שאינם מרפאים כמו שהם באמת יכולים לרפאות, אלא הם מעדיפים לנתח את האדם כדי להתלמד עליו וכדומה, ובזה הם מוזיקים לעצמם, שלאחר מכן כשגם הם יצטרכו לרפואה לא ירפאו אותם, וכשבניהם יצטרכו לרפואה לא יעזרו להם.

את תאוותם הגדולה - להציק ליהודי ולצערו, במקום לישתמשו בעשירותם, שהיא היכלת שיש להם יותר מאחרים - לעזר לגריות ולשמחם, כאותו שומר בבית החולים במעשה הנ"ל.

אבל העשירים האמתיים שהם התלמידי חכמים הצדיקים, יש להם עין טובה. כמו שמצינו במשה רבנו ובדוד מלכנו שלמדו את תלמידיהם את חכמת התורה ואת מדותיה הטובים - לעזר לאחרים ולתת להם עצות טובות. כי הם מבינים שאדרבה הכי טוב ונפלא שכלם יכירו את ה' וילכו בדרךיו, כמו שאמר משה ליהושע: 'ומי תן כל עם ה' נביאים'.

חפשי הכשרונות מצליחים יותר!

אבל אדם שעוסק בתורה בלי עין טובה וכלי להכיר את ה', חמתו מביאה לו גאווה גדולה. וזו הסבה שפעמים רבות רואים בחורים שהיו עלויים גדולים בישיבתם, ולאחר זמן מסים הם נפלו לשאל תחתית, שזה בגלל שתורתם הייתה מלאה בגאווה גדולה, כי לא למדו תורה עם דעת של הכרת הטוב לה' ועם עין טובה כלפי חבריהם, שזל אפן עסק התורה שלהם שזיה מתחלה, ההשיבום חז"ל לגרועים מנבלה (יו"א טו).

לכן אמרו חז"ל (אבות ד' ד"ו ומ"ו), "מאד מאד הוי שפל רוח, שתקנת אגונו רמה". ואמרו (שם טו) שטבעו של אברהם הוא: "עין טובה" - שמפרגן לכלם ושמה במשחתם; "רווח נמוכה" - שהוא נמוך בעיני עצמו ולא מתגאה על חבריו; "ונפש שפלה" - שאינו רודף אחר תאוות עולם הזה.

המושך נתיקות הגיסים

דבריו במח' יד ואמרת: לנו יש את כח השבת, ובזכות שאני שומר על השבת מכל משמרה הקב"ה ישמר לי על אשתי. אלא שאני שומע את קול אשתי הנאבק מצעה, שהיא קוראת לי מתוך האמבולנס ואומרת: "אפרים, אני ישימח מאד אם תלך אותי, אני חשה שמצבי קשה מאד, ומאד קשה לי לבד". השבת לה: אשתי היקרה, אל דאגה, אני הולך כעת להתפלל ולא להפסיד את התפלה במנון שמתחילה כעת, ואל דאגה, אני בטוח שתחזירי תוך בריאה ושלמה. לא שמעתי ממנה תגובה לדברי, אלא רק קול בכי... האמבולנס נסע, ואני צעתי לבית הכנסת כשילדי שוהים בבית רובי המשפחה הגרים בשכונת אלינו. בבית הכנסת התפלתי בשמחה ובבטחון שה' יעזר לי בזכות התפלה במנון. אר טעיתי לגמרי!

המשך אי"ה בשבוע הבא

עצות מתוקות מדבש - מי אנכי שאזכה לברך!?!...

א. מובא בספרים הקדושים, שגם אדם שנדמה לו שלא עשה שום טוב מימיו, עליו לחפש ולמצא בעצמו איזה מעט טוב שעשה, כי בודאי כל יהודי עשה איזה מעשה טוב בימי חייו. ויש להוסיף, שגם אם האדם לא מצליח למצוא שום טוב שעשה, עליו לחפש איזו שהיא טובה שהקב"ה עשה עמו, שכן בודאי ה' עשה עמו טובות רבות, וכגון שאכל איזה מאכל שהיה ערב לחכו. וכשהוא חושב על החסד שה' עשה עמו בזה, זה עצמו מעשה טוב שהוא עצמו עושה, שהרי עצם הדבר שאדם חושב על חסדי ה' זוהי מעלה טובה וגדולה שיש בו, ובכלל מתאים מנה'.

ב. דוד מלכנו אומר, "ברכו ה' מלאכי גברי כח עשי דברו", ולכאורה, מי אנו שנוכל לברך את ה' שהוא קל גדול ונורא? אלא ה' ברכה' היא מלשון 'כריעת ברך', וזוהי הברכה שאנו יכולים לברך את ה' - כך שנקרע ברך ונקנע לפניו, ולא נטרעם ולא נגלוגן על שום דבר. וזה שאומר לנו דוד מלכנו: אם אתם גבורי כח עושי דברו כמלאכי ה' שעושים את שליחותיו, ומשרתים אותו בכך שאתם עושים גמילות חסדים ומעשים טובים בעולם, ראוי לכם לרע ברך בענוה לפני ה', ולדעת שרק הוא יתברך מפעיל אתכם.